

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะคนเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญในการบริหารและการจัดการที่ดี และขณะเดียวกัน ก็เป็นผู้รับบริการที่ดีเช่นเดียวกันของสังคมโลกและสังคมไทย ดังนั้นการพัฒนาทรัพยากรคน จึงเป็นหน้าที่ที่รัฐ และคนไทยทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบ (กรมสามัญศึกษา. 2545 : 6-7) และโลกยุคปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ที่มีความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นที่แต่ละประเทศต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา และเตรียมพร้อมที่จะเผชิญการเปลี่ยนแปลง และความท้าทายดังกล่าว ได้แก่ คุณภาพของคนและการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยจะต้องเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อให้คนที่ รู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีจริยธรรม คุณธรรม รู้จักฟังตนเอง และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข เพราะมาตรฐานการศึกษาของชาติได้กำหนด คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก แนวทางการศึกษาไว้ว่า เป้าหมายการจัดการศึกษาอยู่ที่พัฒนาคนไทยทุกคนให้เป็น“คนเก่ง คนดี และมีความสุข” โดยมีการพัฒนาที่เหมาะสมกับช่วงวัย พัฒนาคณะตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ ตรงความต้องการทั้งในด้านสุขภาพร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และทักษะคุณธรรม และจิตสำนึกที่พึงประสงค์ และอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างมาก เพราะการศึกษาเป็นการพัฒนาคน และให้กระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดำรงอยู่อย่างยั่งยืนซึ่งต้องอาศัยระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกในการขับเคลื่อน ในการพัฒนาและยกระดับมาตรฐานคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนเปิดเผยผลการดำเนินงาน ต่อสาธารณชน จึงได้ออกกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพ การศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2546 ให้ใช้บังคับแก่สถานศึกษา

โดยให้สถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม ว่าผู้เรียนทุกคนจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพจากสถานศึกษา เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด อย่างเต็มศักยภาพ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 (2545 : 14-16) ได้กำหนดจุดมุ่งหมาย และหลักการจัดการศึกษา ที่มุ่งเน้นคุณภาพมาตรฐานการศึกษา โดยกำหนดรายละเอียดไว้ในหมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก (มาตรา 47) และให้หน่วยงานต้นสังกัด และสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน ให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก (มาตรฐาน 48) ให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีฐานะเป็นองค์กรมหาชน ทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์ วิธีการประเมินคุณภาพภายนอก และทำการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา เพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความมุ่งหมายและหลักการ และแนวการจัดการศึกษา ในแต่ละระดับตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ให้มีการประเมินผลคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปี นับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน (มาตรา 49) ในกรณีที่ผลการประเมินภายนอกของสถานศึกษาใด ไม่ได้ตามมาตรฐานที่กำหนดให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา จัดทำข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขต่อหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้สถานศึกษานั้นปรับปรุงแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนด หากมิได้ดำเนินการดังกล่าวให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษารายงานต่อคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือคณะกรรมการอุดมศึกษาเพื่อดำเนินการให้มีการปรับปรุงแก้ไข (มาตรา 51) สำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นองค์กรมหาชน ตรวจสอบคุณภาพสถานศึกษา โดยคำนึงถึงความมุ่งหมายและหลักแนวการจัดการศึกษา ในแต่ละระดับที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษา

ในระยะที่ผ่านมา ได้มีความพยายามในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยมาโดยตลอด แต่คุณภาพของการศึกษาไทยยังต้องได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นด้านสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ หรือจริยธรรม คุณธรรม ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นจะต้องพัฒนาคุณภาพของการศึกษาไทย โดยในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษานั้น จะต้องมีการประกันคุณภาพภายในผสมผสานอยู่ในกระบวนการบริหาร และการจัดการเรียนการสอนตามปกติ ของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 1-2) เนื่องจากระบบการประกันคุณภาพภายใน เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ สนับสนุนให้เกิด การประเมินตนเองของสถานศึกษาและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มาตรฐาน โรงเรียน เป็นเป้าหมายคุณภาพ คุณภาพที่กำหนดเป็นทิศทางในการพัฒนาให้สถานศึกษาในสังกัด เดียวกันดำเนินการให้สอดคล้องกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 46)

การศึกษาที่มีคุณภาพเกิดจากสถานศึกษาที่มีคุณภาพ การที่จะทำให้สถานศึกษา ที่มีอยู่อย่างมากมาย มีคุณภาพใกล้เคียงหรือทัดเทียมกัน จะต้องมีการกำหนดมาตรฐาน ให้ปฏิบัติและสถานศึกษาต้องมีการประกันคุณภาพภายใน

หน่วยงานต่าง ๆ เริ่มมีความเข้าใจและมีความตื่นตัวที่จะดำเนินการประกันคุณภาพ ภายในในมากขึ้น เช่น การจัดทำโครงการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา จัดทำคู่มือ พัฒนาคณาจารย์ทุกระดับให้มีความรู้ นอกจากนั้นได้มีการประชุมภายในค่อนข้างมาก เพื่อพัฒนาส่งเสริมให้บุคลากร / สถานศึกษาสามารถดำเนินการเข้าสู่ระบบการประกันคุณภาพ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และจากการสำรวจความพร้อมของสถานศึกษาในช่วง ปลายปี 2541 ของโครงการวิจัย เพื่อพัฒนาระบบการประเมินผลภายในสถานศึกษา 65 แห่ง พบว่า มีสถานศึกษามากกว่าครึ่งหนึ่งมิได้มีการประเมินคุณภาพภายใน และไม่ได้ใช้ การประเมินคุณภาพภายในให้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการ เพื่อพัฒนาคุณภาพให้ เป็นไปตามเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษา สำหรับสถานศึกษาที่ทำการประเมินคุณภาพ ภายในนั้น ส่วนใหญ่ประเมินคุณภาพตามมาตรฐานด้านปัจจัยมากกว่ามาตรฐานด้าน กระบวนการ และด้านผู้เรียน โดยเฉพาะทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนมีการประเมินน้อย มาก ส่วนในด้านความพร้อมของบุคลากรนั้น ถึงแม้ว่าทัศนคติและแรงจูงใจในการประเมิน คุณภาพภายในอยู่ในระดับค่อนข้างสูง โดยครูอาจารย์มากกว่าร้อยละ 95 ยินดีและเต็มใจที่จะ เรียนรู้และดำเนินการในเรื่องนี้ แต่ผลการวิจัย พบว่า มีครูประมาณร้อยละ 31 ที่รู้สึกกังวล ในการทำงานนี้ ส่วนความรู้และทักษะในการประเมินคุณภาพมีเพียงร้อยละ 53 ที่เคยผ่าน

การฝึกอบรมด้านประเมิน ร้อยละ 21 คิดว่าสามารถทำการประเมินคุณภาพภายในได้ ร้อยละ 11 คิดว่าสามารถสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ ร้อยละ 17 คิดว่ามีความรู้เรื่องการวิเคราะห์ข้อมูล และร้อยละ 32 คิดว่าสามารถใช้คอมพิวเตอร์ได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 4-5)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น แสดงว่าสถานศึกษามีความต้องการได้รับการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน และจะต้องดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อพร้อมที่จะรับการประเมินจากภายนอก จะต้องมีการจัดการประเมินตนเองของสถานศึกษาเป็นการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเป็นผลมาจากกระบวนการจัดการเรียนการสอน เป็นการรวบรวมกระบวนการดำเนินงานบริหารจัดการทุกด้านตามสภาพที่เป็นจริงของสถานศึกษา มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากเป็นตัวเชื่อมระหว่างการประกันคุณภาพภายในกับการประกันคุณภาพภายนอก เนื่องจากการเก็บรวบรวมข้อมูลหลักฐาน เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์คุณภาพการศึกษาจะต้องเริ่มต้นที่รายงานการประเมินตนเอง (Self Study Report : SSR) ดังนั้นรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาจะเป็นตัวช่วยให้เข้าใจสถานศึกษาได้เร็วขึ้นและช่วยในการวางแผน สำหรับมาตรฐานการศึกษาของชาติ ที่จะใช้ในการประเมินคุณภาพภายใน มี 3 มาตรฐาน 11 ตัวบ่งชี้ ซึ่งตัวบ่งชี้ในแต่ละข้อหากนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการศึกษาแบบเฉพาะเจาะจง เพื่อพัฒนาคุณภาพให้เป็นไปตามเป้าหมายของมาตรฐานการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากมีการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานด้านปัจจัยด้านกระบวนการ และด้านผู้เรียน ก็จะทำให้สถานศึกษามีศักยภาพและมีความพร้อมได้มุ่งพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเพิ่มขึ้น และพร้อมรองรับการประเมินคุณภาพจากภายนอกต่อไป

อำเภอเชียงยืน และกิ่งอำเภอชื่นชม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ประกอบด้วยศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังนี้

1. อำเภอเชียงยืน มีศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา จำนวน 3 ศูนย์ ประกอบด้วย
 - 1.1 ศูนย์เชียงยืน มีโรงเรียนในสังกัด 14 โรงเรียน มีนักเรียน 4,708 คน ครู 235 คน
 - 1.2 ศูนย์กู่ทอง มีโรงเรียนในสังกัด 14 โรงเรียน มีนักเรียน 2,344 คน ครู 135 คน
 - 1.3 ศูนย์หนองโพนเงิน มีโรงเรียนในสังกัด 13 โรงเรียน มีนักเรียน 2,150 คน ครู 139 คน
2. กิ่งอำเภอชื่นชม มีศูนย์พัฒนาการศึกษา จำนวน 1 ศูนย์ ได้แก่
 - ศูนย์ชื่นชม มีโรงเรียนในสังกัด 14 โรงเรียน มีนักเรียน 4,043 คน ครู 163 คน

จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบแรก ปีการศึกษา 2549 ระดับการศึกษา
 ขั้นพื้นฐานจัดการศึกษาประถม : มัชฌิม สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 มหาสารคาม เขต 1 จำนวน 312 โรงเรียน พบว่า สถานศึกษาที่มีผลการประเมินคุณภาพ
 ภายนอกอยู่ใน 1) ระดับ ปรับปรุง จำนวน 6 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 1.92 2) ระดับ พอใช้
 จำนวน 204 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 65.38 3) ระดับ ดี จำนวน 102 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ
 32.69 และมีมาตรฐานที่ต้องส่งเสริมและพัฒนาเร่งด่วน ได้แก่ ด้านผู้เรียนมาตรฐานที่ 4 ผู้เรียน
 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ฯ (ค่าเฉลี่ย 1.97 ระดับ ดี คิดเป็นร้อยละ 7.69 ระดับ พอใช้
 คิดเป็นร้อยละ 81.40 และระดับ ปรับปรุง คิดเป็นร้อยละ 10.90) มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้
 และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร (ค่าเฉลี่ย 1.97 ระดับ ดี คิดเป็นร้อยละ 20.15 ระดับ พอใช้
 คิดเป็นร้อยละ 55.18 และระดับ ปรับปรุง คิดเป็นร้อยละ 028.72) มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะ
 ในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ (ระดับ ดี คิดเป็นร้อยละ 12.50 ระดับ พอใช้
 คิดเป็นร้อยละ 70.80 และระดับ ปรับปรุง คิดเป็นร้อยละ 7.69) โดยเฉพาะสถานศึกษา
 ในเขตอำเภอเชียงยืน และกิ่งอำเภอชื่นชม จำนวน 55 โรงเรียน แยกเป็นอำเภอเชียงยืน 41
 โรงเรียน และแยกเป็นกิ่งอำเภอชื่นชม จำนวน 14 โรงเรียน พบว่า 1. เขตอำเภอเชียงยืน
 มีสถานศึกษาที่มีผลการประเมินคุณภาพภายนอกอยู่ใน 1.1) ระดับ ปรับปรุง จำนวน 2 โรงเรียน
 คิดค่าเฉลี่ยได้ 0.08 1.2) ระดับ พอใช้ จำนวน 26 โรงเรียน คิดค่าเฉลี่ยได้ 1.46 และ 1.3) ระดับ
 ดี จำนวน 13 โรงเรียนคิดค่าเฉลี่ยได้ 0.83 และ 2. เขตกิ่งอำเภอชื่นชมมีสถานศึกษาที่มี
 ผลการประเมินคุณภาพภายนอกอยู่ใน 2.1) ระดับ พอใช้ จำนวน 12 โรงเรียน คิดค่าเฉลี่ยได้
 1.92 และ 2.2) ระดับ ดี จำนวน 2 โรงเรียน คิดค่าเฉลี่ยได้ 0.38 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 มหาสารคาม เขต 1. 2550 : 29) ซึ่งถือได้ว่าอยู่ในระดับปานกลาง สะท้อนถึงคุณภาพ
 ทางการศึกษา มีสภาพการปฏิบัติการประกันคุณภาพภายในยังไม่ได้มาตรฐานเท่าที่ควร
 ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ (National test) ในสังกัดสำนักงาน
 เขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 และเขต 2 ปีการศึกษา 2545 พบว่า ผลสัมฤทธิ์
 ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 รวมทุกโรงเรียน จำนวน 569 โรงเรียน
 วิชาภาษาไทย และคณิตศาสตร์ ผลสัมฤทธิ์โดยเฉลี่ยร้อยละ 60.22 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
 รวมทุกโรงเรียน จำนวน 571 โรงเรียน วิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ ผลสัมฤทธิ์
 โดยเฉลี่ยร้อยละ 54.27 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1. 2546 : 23-24)
 แสดงให้เห็นว่า การจัดการศึกษายังไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษา
 แห่งชาติ พ.ศ. 2542 ยังไม่มีการนำระบบการประกันคุณภาพการศึกษามาเป็นส่วนหนึ่ง

ของการบริหารจัดการในสถานศึกษา หรือไม่เช่นนั้นก็มีการดำเนินงานไม่เต็มที่ เพราะข้อบังคับกำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษา บทบาทสำคัญจึงอยู่ที่สถานศึกษาที่จะสร้างความเข้มแข็งในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา ให้ผู้เรียนเกิดคุณภาพอย่างต่อเนื่องและตลอดไป

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะผู้รับผิดชอบในการบริหารสถานศึกษา จึงมีความสนใจที่จะศึกษา สภาพการปฏิบัติ และความต้องการพัฒนา การประกันคุณภาพ ภายใน ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ โรงเรียนในสังกัดอำเภอเชียงยืน และกิ่งอำเภอชื่นชม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยใช้กรอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ 3 มาตรฐาน 11 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทย ที่พึงประสงค์ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก มาตรฐานที่ 2 แนวการจัดการศึกษา และมาตรฐานที่ 3 แนวการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ / สังคมแห่งความรู้ เพราะจะได้เป็นข้อสารสนเทศให้กับสถานศึกษาทุกแห่ง ทุกสังกัด นำไปใช้เป็นแนวทางในการประเมิน และพัฒนาสถานศึกษาด้วยตนเอง ให้สามารถดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาให้มีคุณภาพต่อไป ซึ่งเป็นโอกาสดีต่อระบบการศึกษาไทยที่ใช้มาตรฐานการศึกษาของชาติ ซึ่งเป็นมาตรฐานที่มีความสอดคล้อง และมีความครอบคลุมด้านปัจจัย และด้านกระบวนการทั้งมาตรฐานการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา ให้มีกระบวนการพัฒนาอย่างต่อเนื่องแล้วมีการแพร่กระจายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างกว้างขวางต่อไปในอนาคต ซึ่งข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ เป็นส่วนหนึ่งของสารสนเทศที่มีความสำคัญที่เป็นภาพรวมของรูปแบบการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน และเป็นสารสนเทศในการส่งเสริม สนับสนุนสถานศึกษา ในการพัฒนาการประกันคุณภาพภายใน ในสถานศึกษาทุกแห่ง ทุกสังกัด ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด บรรลุตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) ซึ่งจะประ โยชน์สูงสุดต่อการศึกษาไทยในอนาคตต่อไป

คำถามการวิจัย

โรงเรียนในเขตอำเภอเชียงยืน และกิ่งอำเภอชื่นชม มีสภาพการปฏิบัติ และความต้องการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของชาติเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ
2. เพื่อศึกษาความต้องการในการพัฒนา การประกันคุณภาพภายใน ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้มาตรฐานการศึกษาของชาติ 3 มาตรฐาน 11 ตัวบ่งชี้ เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยการสำรวจความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียน ครูผู้สอน คณาจารย์ และประธานคณะกรรมการสถานศึกษา ในเขตอำเภอเชียงยืน และกิ่งอำเภอชื่นชม โดยมาตรฐานการศึกษาของชาติ 3 มาตรฐาน มีดังนี้ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2549 : 3)

1. มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก
2. มาตรฐานที่ 2 แนวการจัดการศึกษา
3. มาตรฐานที่ 3 แนวการสร้างสังคม แห่งการเรียนรู้ / สังคมแห่งความรู้

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาสภาพการปฏิบัติ และความต้องการพัฒนา การประกันคุณภาพภายใน ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ โรงเรียนในเขตอำเภอเชียงยืน และกิ่งอำเภอชื่นชม จังหวัดมหาสารคาม ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- 1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร โรงเรียน 55 คน ครูผู้สอน 672 คน และคณะกรรมการสถานศึกษา 495 คน ในเขตอำเภอเชียงยืน และกิ่งอำเภอชื่นชม จังหวัดมหาสารคาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 จาก 55 โรงเรียน

จำนวน 1,222 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร โรงเรียน 55 คน ครู วิชาการ 55 คน ตัวแทนครูในคณะกรรมการสถานศึกษา 55 คน และประธานคณะกรรมการ สถานศึกษา 55 คน จาก 55 โรงเรียนในเขตอำเภอเขียงยืน และกิ่งอำเภอชื่นชม จังหวัดมหาสารคาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 220 คน

2. ระยะเวลาในการวิจัย

ตั้งแต่เดือน ตุลาคม 2549 ถึงเดือน กันยายน 2550 ระยะเวลา 12 เดือน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ มาตรฐานการศึกษาของชาติ ดังนี้

3.1.1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก

3.1.2 แนวการจัดการศึกษา

3.1.3 แนวการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ / สังคมแห่งความรู้

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ สภาพการปฏิบัติ และความต้องการพัฒนา การประกัน

คุณภาพภายใน ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้อง ในการดำเนินการตามสภาพการปฏิบัติการประกันคุณภาพภายใน โรงเรียน
2. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผน และกำหนดนโยบายดำเนินการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา ให้เกิดการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาแก่ผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข มีจริยธรรม และวัฒนธรรมที่ดีในการดำรงชีวิต
3. ได้ข้อเสนอแนะในการเตรียมพร้อมเพื่อรองรับการประเมินจากองค์กรภายนอก ในโอกาสต่อไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **มาตรฐานการศึกษาของชาติ** หมายถึง รูปแบบการจัดการศึกษา โรงเรียน ในเขตอำเภอเชียงยืน และกิ่งอำเภอชื่นชม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ที่มีความสอดคล้องและครอบคลุมมาตรฐานการศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ทุกระดับ ช่วงชั้น เช่น ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา ทุกประเภท ทั้งภาครัฐ และเอกชน

2. **คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก** หมายถึง เป้าหมายของการจัดการศึกษาอยู่ที่การพัฒนาคนไทยทุกคนให้เป็น คนเก่ง คนดี และมีความสุข โดยมีการพัฒนาที่เหมาะสมกับช่วงวัย พัฒนาค้นตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ตรงตามความต้องการ ทั้งในด้านร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และทักษะ คุณธรรม และจิตสำนึกที่พึงประสงค์ และอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

3. **แนวการจัดการศึกษา** หมายถึง การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนเห็นแบบอย่างที่ดี ได้ฝึกการคิด ได้เรียนรู้ จากประสบการณ์ตรงที่หลากหลาย ตรงตามความต้องการและมีความสุขในการเรียนรู้ ครู คณาจารย์รู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล เตรียมการสอนและใช้สื่อที่ผสมผสานความรู้สากลกับภูมิปัญญาไทย จัดบรรยากาศ เอื้อต่อการเรียนรู้ จัดหาและพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายและพัฒนาความคิดของผู้เรียน อย่างเป็นระบบและสร้างสรรค์

4. **แนวการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ / สังคมแห่งความรู้** หมายถึง การเรียนรู้ ความรู้ นวัตกรรม สื่อ และเทคโนโลยี เป็นปัจจัยสำคัญของการพัฒนา สู่สังคมแห่งความรู้ การส่งเสริม และสร้างกลไก เพื่อให้คนไทยทุกคน มีโอกาสและทางเลือก ที่จะเข้าถึงปัจจัยและการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต ด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย โดยการได้รับความร่วมมือ จากทุกภาคส่วนของสังคมจะนำมาซึ่งการพัฒนาคุณภาพ ประสิทธิภาพ และขีดความสามารถ ของคนไทยในการพัฒนาประเทศ รวมทั้งการเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศ

5. **การประกันคุณภาพการศึกษา** หมายถึง การดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โรงเรียน ในเขตอำเภอเชียงยืน กิ่งอำเภอชื่นชม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำนวน 55 โรงเรียนเพื่อสร้างความพึงพอใจแก่ผู้รับบริการ และเป็นหลักประกันได้ว่า ผู้จบการศึกษามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นที่ยอมรับของสังคม

6. การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยบุคลากรของสถานศึกษาเอง โรงเรียนในเขตอำเภอเขียงยี่น และกิ่งอำเภอซิ่นชม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ที่ต้องมีการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้มีประสิทธิภาพสูงสุดแล้วนำพาประเทศชาติเจริญรุ่งเรืองต่อไป

7. สภาพการปฏิบัติ หมายถึง การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหาร คณะครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของโรงเรียนในเขตอำเภอเขียงยี่น และกิ่งอำเภอซิ่นชม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

8. ความต้องการ หมายถึง การศึกษาความต้องการ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามทัศนะผู้บริหาร โรงเรียน ครูวิชาการ โรงเรียน ตัวแทนครูและประธานคณะกรรมการสถานศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ ในเขตอำเภอเขียงยี่น และกิ่งอำเภอซิ่นชม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1

9. ตัวบ่งชี้ หมายถึง ตัวบ่งชี้ความสำเร็จของแต่ละมาตรฐานการศึกษาของชาติ ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก มาตรฐานที่ 2 แนวการจัดการศึกษา และมาตรฐานที่ 3 แนวการสร้างสังคม แห่งการเรียนรู้ / สังคมแห่งความรู้

10. โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนในเขตอำเภอเขียงยี่น กิ่งอำเภอซิ่นชม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำนวน 55 โรงเรียน

11. ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา หมายถึง บุคคลที่ได้รับการคัดเลือกและแต่งตั้ง จากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับการแต่งตั้งให้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารโรงเรียนในเขตอำเภอเขียงยี่น และกิ่งอำเภอซิ่นชม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1

12. ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ข้าราชการครูที่ได้รับการแต่งตั้งให้ทำหน้าที่บริหารโรงเรียน รวมถึงผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้รักษาการในตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนแต่ละโรงเรียน ซึ่งปฏิบัติหน้าที่เป็นกรรมการ เลขานุการในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของแต่ละโรงเรียน

13 ครูผู้สอน หมายถึง ข้าราชการครูที่ได้รับการแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่สอนและได้รับการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา ได้แก่ ครูวิชาการ และตัวแทนครูแต่ละโรงเรียน